



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ  
УКРАЇНИ»  
(CASE OF PETRAKOVSKYY AND LEONTYEV v. UKRAINE)**

*(Заяви № 26815/16 та № 43612/16)*

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

21 березня 2024 року

*Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.*

**У справі «Петраковський та Леонт'єв проти України»**

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Ладо Чантурія (*Lado Chanturia*), Голова,

Карло Ранцоні (*Carlo Ranzoni*),

Марія Елосегі (*María Elósegui*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,

З огляду на:

заяви, подані у дати, зазначені в таблицях у додатку, до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) двома заявниками (далі – заявники), вказаними у них;

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд), який представляла його Уповноважений, на останніх етапах провадження пані М. Сокоренко, про скарги, наведені у пунктах 1 і 2;

зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 22 лютого 2024 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

## ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Заявники стверджували, посилаючись на статтю 3 Конвенції, що вони зазнали жорстокого поводження працівників міліції, вчиненого з метою отримання від них неправдивих зізнавальних показань, а також що розслідування їхніх відповідних скарг було неефективним.

2. Пан Д.І. Леонт'єв (заява № 43612/16) також посилався на статті 3 і 13 Конвенції, поскаржившись, що умови тримання його під вартою у Запорізькому СІЗО були нелюдськими та такими, що принижують гідність, і у зв'язку з цим не було ефективних національних засобів юридичного захисту. Крім того, він скаржився за статтею 6 Конвенції на надмірну тривалість порушеного щодо нього кримінального провадження.

3. Факти кожної окремої заяви детально викладені в таблицях у додатку.

## ОЦІНКА СУДУ

### I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

4. Беручи до уваги схожість предмета заяв, Суд вважає за доцільне розглянути їх спільно в одному рішенні.

## II. СТВЕРДЖУВАНЕ ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ТА НЕПРОВЕДЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

5. Заявники скаржилися на жорстоке поводження з ними працівників міліції та непроведення належного розслідування їхніх скарг. Вони посилалися на статтю 3 Конвенції.

6. Уряд стверджував, що зазначені скарги були явно необґрунтованими.

7. Розглядаючи факти цієї справи у контексті встановлених у його практиці загальних принципів (див. рішення у справі «Буїд проти Бельгії» [ВП] (*Bouyid v. Belgium*) [GC], заява № 23380/09, пункти 81 – 90 та 114 – 123, ЄСПЛ 2015), Суд вважає, що на національному рівні заявники висунули правдоподібні скарги на жорстоке поводження. Ці скарги призвели до виникнення зобов'язання національних органів влади провести ефективне та ретельне розслідування для встановлення походження стверджуваних тілесних ушкоджень заявників, а також встановлення та покарання винних осіб, якщо твердження про жорстоке поводження виявляться правдивими.

8. З огляду на прогалини у доказовій базі та суперечності у матеріалах справ на національному рівні та у фактичних доводах сторін (див. конкретні відомості в таблицях у додатку), Суд вбачає за неможливе встановити поза розумним сумнівом, що заявники отримали тілесні ушкодження, перебуваючи під контролем працівників міліції, як вони стверджували. Суд вважає, що труднощі у встановленні суті тверджень заявників про жорстоке поводження спричинені непроведенням органами державної влади ефективного розслідування їхніх скарг (див., зокрема, рішення у справах «Попа проти Молдови» (*Popa v. Moldova*), заява № 29772/05, пункти 39 та 45, від 21 вересня 2010 року; «Грімайловс проти Латвії» (*Grimailovs v. Latvia*), заява № 6087/03, пункти 109 та 119, від 25 червня 2013 року та «Баришева проти України» (*Barysheva v. Ukraine*), заява № 9505/12, пункт 55, від 14 березня 2017 року).

9. З наявних у Суду документів вбачається, що проведені на національному рівні розслідування не вказували на серйозні спроби встановити відповідні факти.

10. Суд зазначає, що в рішенні у справі «Каверзін проти України» (*Kaverzin v. Ukraine*), заява № 23893/03, пункти 173 – 180, від 15 травня 2012 року) він встановив, що небажання органів державної влади забезпечити оперативне та ретельне розслідування скарг на жорстоке поводження працівників правоохоронних органів становило системну проблему у розумінні статті 46 Конвенції. З огляду на обставини цих заяв і свою попередню практику Суд вважає, що ці заяви є ще одним

прикладом такого незабезпечення оперативного та ретельного розслідування.

11. Отже, Суд доходить висновку, що ці скарги є прийнятними та свідчать про порушення статті 3 Конвенції.

### III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ЗА УСТАЛЕНОЮ ПРАКТИКОЮ

12. Розглянувши всі наявні у нього матеріали, Суд також доходить висновку, що скарги, висунуті паном Д.І. Леонтьєвим (заява № 43612/16) за статтями 3 і 13 Конвенції на умови тримання під вартою у Запорізькому слідчому ізоляторі (далі – СІЗО) та відсутність національних засобів юридичного захисту у зв'язку з цим (див. конкретні відомості в таблиці 2 у додатку) є прийнятними та свідчать про порушення Конвенції у контексті усталеної практики Суду (див., зокрема, рішення у справах «Муршич проти Хорватії» [ВП] (*Muršić v. Croatia*) [GC], заява № 7334/13, пункти 122 – 141, ЄСПЛ 2016; «Мельник проти України» (*Melnik v. Ukraine*), заява № 72286/01, пункти 110 – 112, від 28 березня 2006 року та в якості нещодавнього прикладу рішення у справі «Бекетов проти України» [Комітет] (*Beketov v. Ukraine*) [Committee], заява № 44436/09, пункти 125 – 130, від 19 лютого 2019 року).

### IV. ІНШІ СКАРГИ

13. Щодо іншої скарги, висунутої паном Д.І. Леонтьєвим (заява № 43612/16) за статтею 6 Конвенції на стверджувану надмірну тривалість кримінального провадження щодо нього, Суд зазначає, що це провадження було порушено 20 лютого 2014 року та тривало до 13 лютого 2020 року, тобто п'ять років і одинадцять місяців у трьох інстанціях. Суд вважає, що в контексті всіх наявних у нього матеріалів та з огляду на належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції, ця скарга не свідчить про порушення цього положення.

14. З цього випливає, що ця частина заяви має бути відхилена на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

### ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

15. Заявники висунули вимоги щодо справедливої сатисфакції на підставі статті 41 Конвенції (див. конкретні відомості в таблицях у додатку).

16. З огляду на наявні в нього документи та свою практику Суд вважає за доцільне присудити заявникам суми, зазначені у таблицях в

додатку. Він відхиляє решту вимог пана Д.І. Леонтьєва щодо справедливої сатисфакції.

17. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

## ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги обох заявників на жорстоке поведження працівників міліції та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим, а також скарги, висунуті паном Д.І. Леонтьєвим (заява № 43612/16) на умови тримання його під вартою та відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з його скаргою;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням національними органами влади ефективного розслідування скарг на жорстоке поведження працівників міліції, висунутих обома заявниками;
4. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку зі скаргою пана Д.І. Леонтьєва на умови тримання під вартою у Запорізькому СІЗО;
5. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції у зв'язку зі скаргою пана Д.І. Леонтьєва на відсутність ефективних національних засобів юридичного захисту у зв'язку з його скаргою на умови тримання його під вартою у Запорізькому СІЗО;
6. *Постановляє*, що:
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблицях в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. *Відхиляє* решту вимог пана Д.І. Леонтьєва щодо справедливої сатисфакції.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 21 березня 2024 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер  
(*Martina Keller*)  
Заступник Секретаря

Ладо Чантурія  
(*Lado Chanturia*)  
Голова

ДОДАТОК

<p><b>1. Заява № 26815/16</b>  <b>пана Дмитра Ігоровича Петраковського</b>                      громадянина України 1994 року народження, який проживає у с. Федурново, Московська область, Російська Федерація                      представляє пан Д.М. Яма, юрист, який практикує у м. Запоріжжя                      Подана 30 квітня 2016 року</p>	
Відповідні факти і документи щодо стверджуваного жорстокого поводження	Ключові питання щодо стверджуваного жорстокого поводження
<p>(i) <i>Виклад подій заявника:</i>                      21 лютого 2011 року близько 08 год 00 хв двоє працівників Хортицького районного відділу ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області підійшли на вулиці до неповнолітнього сімнадцятирічного заявника. На нього одягли кайданки та відвезли до відділу міліції. Там його підвісили за руки в кайданках до гака на стіні, і декілька працівників міліції по черзі били його кийком, обгорнутим у тканину, змушуючи його зізнатися у крадіжці мобільного телефону в іншого неповнолітнього. Заявника відпустили близько 20 год 00 хв того ж дня після того, як він підписав зізнавальні показання. Через два дні, 23 лютого 2011 року, заявник поскаржився медичному працівнику на побиття, а 24 лютого 2011 року він звернувся до судово-медичного експерта для документування його тілесних ушкоджень.</p> <p>(ii) <i>Медичні та інші докази:</i>                      (а) Висновок спеціаліста № 306/с від 24 лютого 2011 року та висновок експерта № 1774 (Запорізьке обласне бюро судово-медичної експертизи) від 10 липня</p>	<p>(i) Перші медичні огляди були проведені через два дні після звільнення заявника; відсутні переконливі докази, які б вказували на отримання тілесних ушкоджень під час перебування під контролем працівників міліції (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Кулик проти України» (<i>Kulyk v. Ukraine</i>), заява № 30760/06, пункти 82 і 83, від 23 червня 2016 року та «Баришева проти України» (<i>Barysheva v. Ukraine</i>), заява № 9505/12, пункти 55 і 56, від 14 березня 2017 року);</p> <p>(ii) Затримка у порушенні повноцінної кримінальної справи (скарга подана 01 березня 2011 року, прокуратура Хортицького району м. Запоріжжя; розслідування розпочато 21 грудня 2012 року), якому передували неодноразові дослідчі перевірки (див. відповідні приклади, <i>mutatis mutandis</i>, в рішеннях у справах «Давидов та інші проти України» (<i>Davydov and Others v. Ukraine</i>), заяви № 17674/02 та № 39081/02, пункти 310 – 312,</p>

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

<p>2013 року: легкі тілесні ушкодження (припухлість м'яких тканин (потилична область) та садна (на верхній губі, правому плечі, лівій кисті), отримані за два-чотири дні до огляду (24 лютого 2011 року);</p> <p>(b) Висновок експерта № 776-Д (те саме бюро) від 19 лютого 2014 року: не виключено виникнення задокументованих тілесних ушкоджень під час тренування з єдиноборств (спарингу).</p> <p>(iii) <i>Висновки на національному рівні:</i> Тілесні ушкодження могли бути отримані під час тренування з єдиноборств (спарингу), які відвідував заявник; було неможливо встановити ані дату відповідного тренування, ані будь-які супутні обставини у зв'язку з відсутністю відповідних записів (остаточна постанова про закриття провадження: 16 червня 2015 року; Орджонікідзевський районний суд міста Запоріжжя та Апеляційний суд Запорізької області відмовили у задоволенні скарг заявника 12 серпня 2015 року та 04 листопада 2015 року відповідно).</p>	<p>від 01 липня 2010 року та «Чернега та інші проти України» (<i>Chernega and Others v. Ukraine</i>), заява № 74768/10, пункт 167, від 18 червня 2019 року).</p> <p>(iii) Неодноразове повернення справи на додаткове розслідування у зв'язку з визнаними національними судами недоліками (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Белоусов проти України» (<i>Belousov v. Ukraine</i>), заява № 4494/07, пункт 56, від 07 листопада 2013 року та «Аднаралов проти України» (<i>Adnaralov v. Ukraine</i>), заява № 10493/12, пункт 50, від 27 листопада 2014 року).</p> <p>(iv) Поспішний висновок, що тілесні ушкодження могли бути отримані під час спарингу, обґрунтований, головним чином, твердженнями працівників міліції, які заперечили жорстоке поводження, і проведеним із затримкою допитом тренера з єдиноборств, який не міг пригадати розклад тренувань у лютому 2011 року (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Гордієнко проти України» (<i>Gordiyenko v. Ukraine</i>), заява № 27620/09, пункти 95 і 96, від 16 жовтня 2014 року та «Клеутін проти України» (<i>Kleutin v. Ukraine</i>), заява № 5911/05, пункт 68, 23 червня 2016 року).</p>
<b>Справедлива сатисфакція</b>	
<b>Доводи сторін</b>	<b>Присуджена Судом сума</b>
<p><b>Заявник:</b> Моральна шкода: 5 000 євро</p> <p><b>Уряд:</b></p>	<p><b>Моральна шкода:</b> 5 000 євро як вимагав заявник</p>



РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

Вимога необґрунтована	додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися
-----------------------	---

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

<b>2. Заява № 43612/16</b> <b>пана Дмитра Івановича Леонтєєва</b> громадянина України 1986 року народження, який проживає у м. Мелітополь представляв пан А.В. Пустинцев, юрист, який практикує у м. Дніпро Подана 10 квітня 2016 року	
Відповідні факти і документи щодо стверджуваного жорстокого поведження	Ключові питання щодо стверджуваного жорстокого поведження
<p>(i) <i>Виклад подій заявника:</i>                      19 лютого 2014 року близько 21 год 30 хв декілька працівників міліції Якимівського районного відділу ГУ МВС України (Запорізька область) виявили заявника, який сидів біля свого охопленого вогнем будинку над обгорілим тілом пані Л., його матері, в якій були ножові поранення. Спочатку працівники міліції відвезли його до будівлі сільської ради для допиту і почали змушувати зізнатися у вбивстві матері, на тілі якої були численні ножові поранення та травми голови. Оскільки заявник заперечив, працівники міліції неодноразово били його, давали ляпаси та били кийками по голові, кінцівках і тулубу, а також в область нирок та паху. Пізніше того ж дня заявника доставили до відділу міліції, де його продовжували бити і зав'язали очі на невизначений період. Крім того, йому завдали опік на лівій руці. Під тиском жорстокого поведження він надав неправдиві зізнавальні показання у вчиненні вбивства своєї матері внаслідок побутової сварки у стані алкогольного сп'яніння.</p> <p>(ii) <i>Медичні та інші докази:</i>                      (а) Висновок експерта № 30 (Запорізьке обласне бюро судово-медичної експертизи) від 20 лютого 2014 року: легкі тілесні ушкодження (садна на лівому вусі, правій руці, лівій долоні, правому коліні та правій гомілці), найімовірніше отримані 19 лютого 2014 року. Положення тіла заявника під час утворення тілесних ушкоджень могло бути різним; садна на вусі, найімовірніше, утворитися</p>	<p>(i) Беручи до уваги обставини затримання заявника та його опис стверджуваного жорстокого поведження щодо характеру та часу отримання задокументованих тілесних ушкоджень, наявні матеріали переконливо не підтверджують, що заявника помістили під варту здоровим і він зазнав тілесних ушкоджень, коли перебував під контролем працівників міліції (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Козинець проти України» (<i>Kozinets v. Ukraine</i>), заява № 75520/01, пункти 56 і 57, від 06 грудня 2007 року та «Олександр Смирнов проти України» (<i>Aleksandr Smirnov v. Ukraine</i>), заява № 38683/06, пункт 54, від 15 липня 2010 року);</p> <p>(ii) Дослідча перевірка мала обмежений обсяг і не було докладено достатніх зусиль для встановлення походження задокументованих тілесних ушкоджень (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Гриненко проти України» (<i>Grinenko v. Ukraine</i>), заява № 33627/06, пункт 62, від 15 листопада 2012 року та «Клеутін проти України» (<i>Kleutin v. Ukraine</i>), заява № 5911/05, пункт 68, від 23 червня 2016 року).</p> <p>(iii) Відсутні ознаки докладання достатніх зусиль для збору об'єктивних доказів, зокрема: версії подій працівників міліції</p>

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

в результаті дії пальців іншої особи. Під час огляду заявник не висував жодних скарг щодо будь-кого з працівників міліції та не надав пояснень щодо походження його тілесних ушкоджень. Він стверджував, що не сварився ні з матір'ю, ні з будь-ким іншим за день до огляду.

(b) Висновок експерта № 70 (те ж бюро) від 17 квітня 2014 року: тілесні ушкодження, задокументовані у висновку № 30, та опік лівої кисті могли бути заподіяні у період, зазначений заявником.

*(iii) Висновки на національному рівні:*

Легкі тілесні ушкодження, виявлені на заявнику в день вбивства пані Л., вчиненого відповідно до його зізнавальних показань під час побутової сварки, не були характерними для описаних ним видів стверджуваного жорстокого поводження (остаточна постанова про закриття провадження: 25 листопада 2014 року; Орджонікідзевський районний суд міста Запоріжжя та Апеляційний суд Запорізької області відмовили у задоволенні скарг заявника 29 грудня 2015 року і 17 лютого 2016 року відповідно).

*(iv) Інші відповідні факти*

(a) У період з 04 червня до 08 вересня 2019 року заявник перебував під вартою у Запорізькому СІЗО, як стверджується, в тісному, непродіряваному приміщенні з антисанітарними умовами (у камері площею 14 квадратних метрів він перебував разом з трьома іншими ув'язненими, які постійно палили); туалет не відокремлений від житлової зони; зношена постільна білизна; харчові продукти неналежної якості; дуже обмежений доступ до душу та відсутність гігієнічних засобів;

(b) 13 лютого 2020 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника на вирок, згідно з яким його визнали винним у вбивстві пані Л., і який був ухвалений 03 грудня 2015 року Якимівським районним судом Запорізької області та залишений без змін Апеляційним судом Запорізької області 21 серпня

були прийняті беззаперечно; не проведено очних ставок між заявником і працівниками міліції, причетними до жорстокого поводження з ним та не вжито інших заходів для усунення розбіжностей у їхніх викладах подій та перевірки походження задокументованих тілесних ушкоджень (див. відповідні приклади в рішеннях у справах «Данілов проти України» (*Danilov v. Ukraine*), заява № 2585/06, пункт 70, від 13 березня 2014 року та «А.Н. проти України» (*A.N. v. Ukraine*), заява № 13837/09, пункти 67 – 70, від 29 січня 2015 року).

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ПЕТРАКОВСЬКИЙ ТА ЛЕОНТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

2019 року.	
<b>Справедлива сатисфакція</b>	
<b>Доводи сторін</b>	<b>Присуджена Судом сума</b>
<p><b>Заявник:</b>  <i>Моральна шкода:</i> 35 000 євро  <i>Судові та інші витрати:</i> 6 000 євро в якості компенсації витрат на правову допомогу (провадження у Суді; сума не сплачена) мають бути сплачені безпосередньо захиснику заявника, пану А.В. Пустинцеву (надано акт виконаних робіт: 40 годин з погодинною ставкою у розмірі 150 євро)</p> <p><b>Уряд:</b>  Вимоги необґрунтовані та надмірні</p>	<p style="text-align: center;"><b>Моральна шкода:</b>  8 000 євро</p> <p style="text-align: center;"><b>Судові та інші витрати:</b>  1 000 євро  мають бути сплачені пану А.В. Пустинцеву, як вимагалось</p> <p style="text-align: center;">додатково суму будь-якого податку, що може  нараховуватися заявнику на обидві зазначені суми</p>